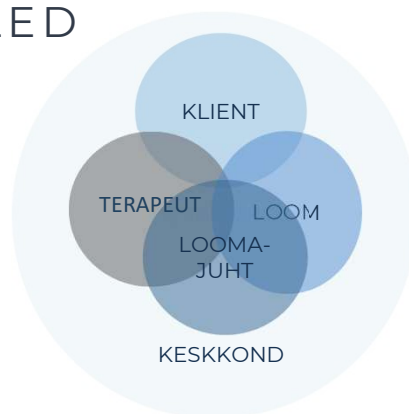
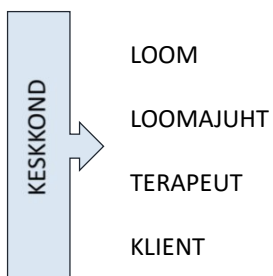

SEKKUMISE OSAPOOLED, NENDE ROLLID

Vastutus ja eesmärgistatus
Eeldused ja omadused
Teadmised ja oskused

SEKKUMISE OSAPOOLED

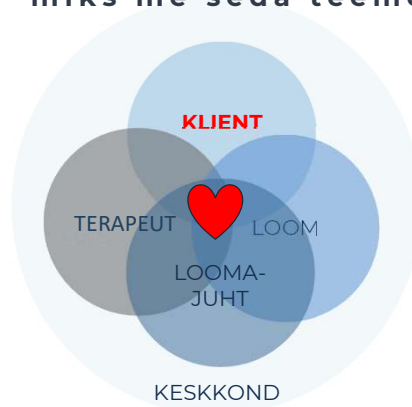
VASTUTUS: moraalne, juriidiline, professionaalne

Looma ees: heaolu (vaimne/füüsiline/emotsionaalne)

Kliendi ees: heaolu, pädevus ja võimekus abi osutada

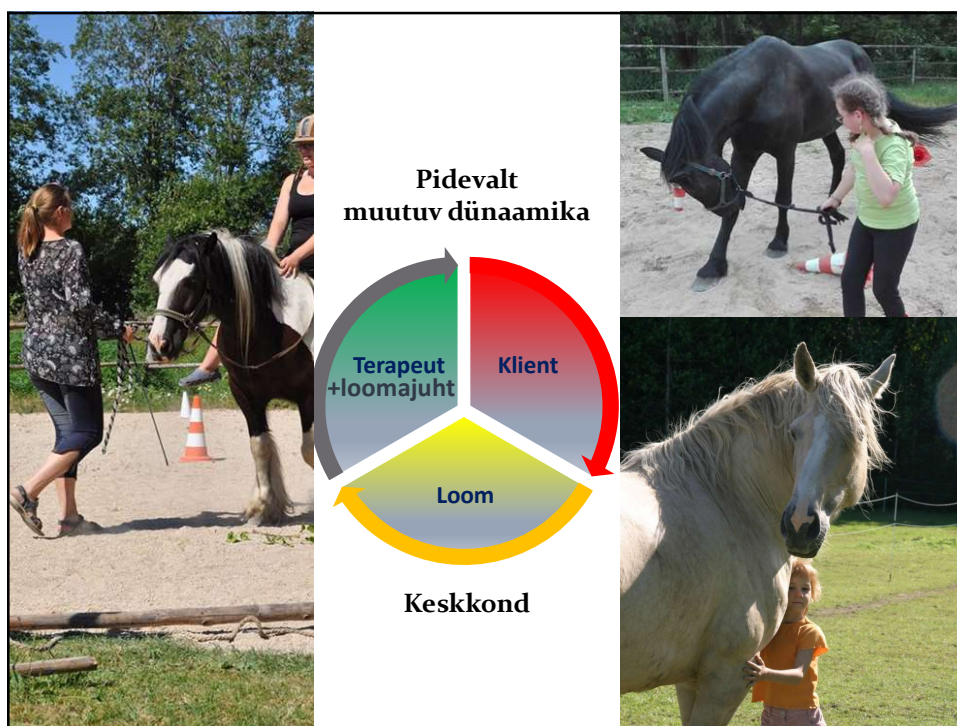

EESMÄRGISTATUS:
miks me seda teeme?

Keskmes on inimese ja looma vaheline
suhtlusprotsess.

Olgu külastus, õpe või teraapia

KESKKONNA ROLL SEKKUMISES

Luua tingimused osalejatele:
ruum, vahendid ja atmosfäär
(loodus-)keskkond +/-

Tagada turvalisus:
emotsionaalne – rahu, usaldus
füüsiline – piirded, varustus

Toetada protsessi:
omas tempos kulgemine, piisav
stimulatsioon, inspireeriv

LOOMA ROLL SEKKUMISES

Kaasatus:

- PASSIIVNE
- INSTRUMENTAALNE
- ANTROPOMORFNE

- Katalüsaator
- Sõber
- Peegel

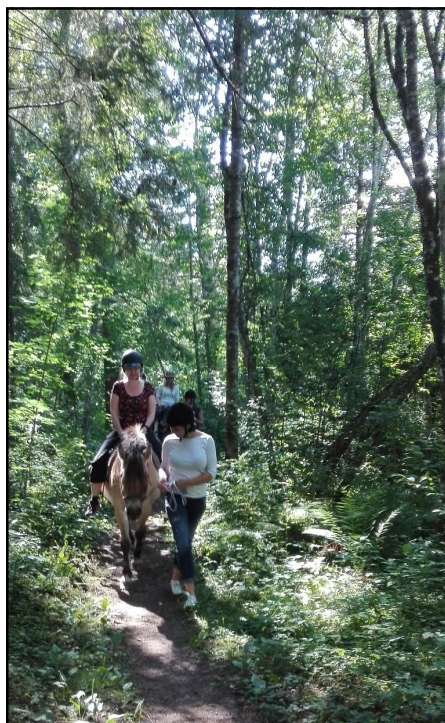
„Ukseavaja“, turvatunde looja, rahustaja, inimesest huvitatud suhtluspartner/inimest käivitav partner, mängukaaslane, hinnanguvaba kuulaja, rõõmsa atmosfääri looja, füüsilise läheduse pakkuja jpm.

<https://www.kbia.org/missouri-news/2020-10-24/in-a-small-missouri-town-kids-in-therapy-paint-on-horses-and-everybody-relaxes>

Horse painting program. Molly – 29a poni...

VAHEND?

LOOMAJUHI ROLL SEKKUMISES

Valmistab looma vastavalt terapeudi juhistele sekkumiseks ette

- Õpetab
- Häälestab
- Tagab loomale turvalisuse

- Toetab ning juhib looma kogu protsessi vältel

- Vahendab vajadusel loomaga suhtlemist nii kliendile kui terapeudile

- Annab terapeudile tagasisidet, analüüsib lähtuvalt looma perspektiivist

TERAPEUDI ROLL SEKKUMISES

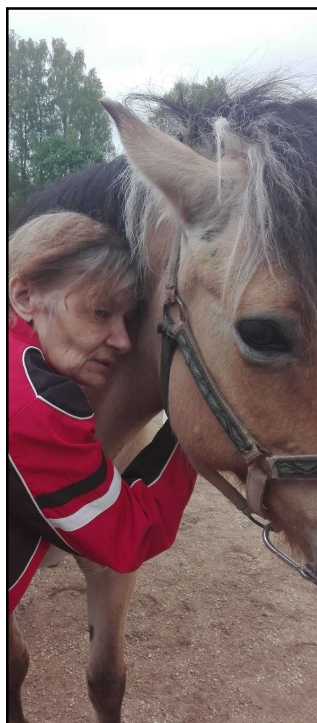
Kogub taustainfo, püstitab üld- ja alaeesmärgid, koostab tegevuskava

Valib osalejad, loob suhte, kujundab õhustiku, juhib protsessi: tempo, intensiivsus, keerukus, juhendamise määr jne.

Toetab kõiki sekkumises osalejaid

Valib metoodika ja mõõdikud

Analüüsib, tagasisidestab mitmetele osapooltele, teeb kokkuvõtteid, aruandlus/raportid

KLIENDI VAJADUSED SEKKUMISES

Tunda end turvaliselt, samas laiendada oma mugavustsooni, pannes end erinevates olukordades proovile

Töötada **antud hetkel**
tema jaoks kõige
õigema eesmärgi nimel

Olla kogu protsessi
välitel toetatud

Kogeda eduelamusi,
jõuda taipamisteni

**Sekkumise läbiviijal
tuleb mõista kliendi
võimekust antud hetkel,**

**kuid pidada pidevalt
silmas tema potentsiaali
edasi areneda**

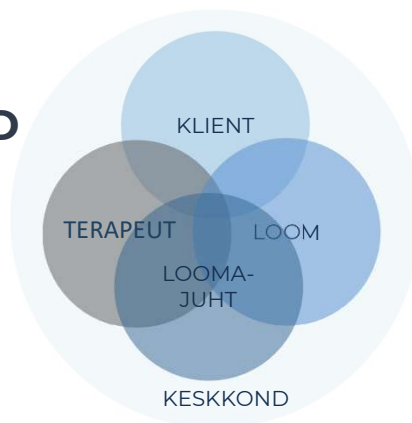

TERAPEUDI/LOOMAJUHI/LOOMA

**EELDUSED
JA OMADUSED**

?

**TEADMISED
JA OSKUSED**

EELDUSED JA OMADUSED

Looma puhul: suheldes kellega? Kus?

EELDUSED JA OMADUSED

Loomajuhi ja terapeudi puhul

TEADMISED JA OSKUSED

Kellele on sekkumine suunatud?
Milline on meie sihtrühm? Konkreetne inimene?

Millega vaja veel arvestada:

Nii terapeudi/loomajuhi kui kliendi võtmes...

- Kõrvalpilk iseenele, alateadlik teadlikuks
- Mugavustsoonist välja, pidev „kohalolek“
- Vähem on rohkem, **tegemiselt olemisele** – tunnetuse/taju arendamine
- Suhtlemistasand – **me oleme võrdsed**
- **Loeb see, mis on tõeline.**
See ka töötab ja toob rõõmu, tasakaalu, hingerahu

Meeskonnatöö

Koos jõuame kaugemale kui üksi.

Nähtav ja nähtamatu
tasand suhtlemises.

Suhtlemispartnerite tundmine
(nii kliendi kui looma)
ning olukorra tunnetus,
paindlik reageerimine.

**Eneseteadlikkus
ja enesejuhtimisoskused.**

Terapeudi/loomajuhi vastutus

... vastutab nii töökeskkonna,
sekkumise eesmärkide/tulemuste
kui ka kliendi ja looma heaolu eest.

... peab suutma jääda igas olukorras
rahulikuks, adekvaatseks,
ettenägelikuks, analüüsivaks.

Siit ka nõuded isiksusele.

200% tähelepanu vaja toimuva osas!

Valmis ootamatusteks...

(Erivajadustega) inimene võib käituda
ootamatult, isegi ohtlikult –

tähelepanelikkus ja teadlikkus 100%!

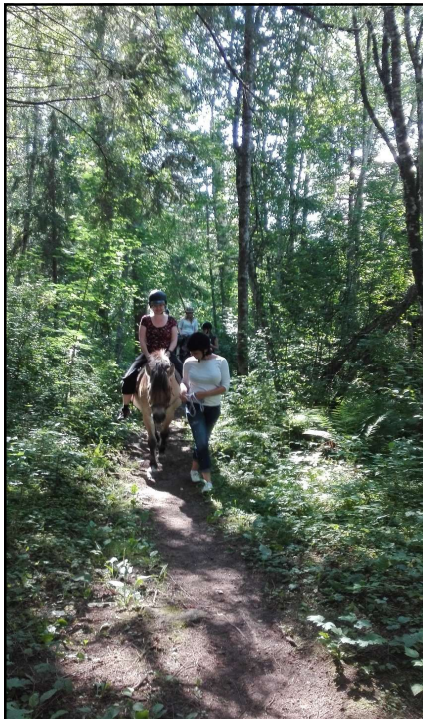
Ohud ja riskid - turvalisus ennekõike,
kuid **loom jääb alati loomaks!**

Teine 100% tähelepanu loomale...

Looma võimekus ja kogemus

+

terapeudi/loomajuhi ja looma
vaheline usaldussuhe tagavad
turvalisuse

Sobilik töökeskkond?

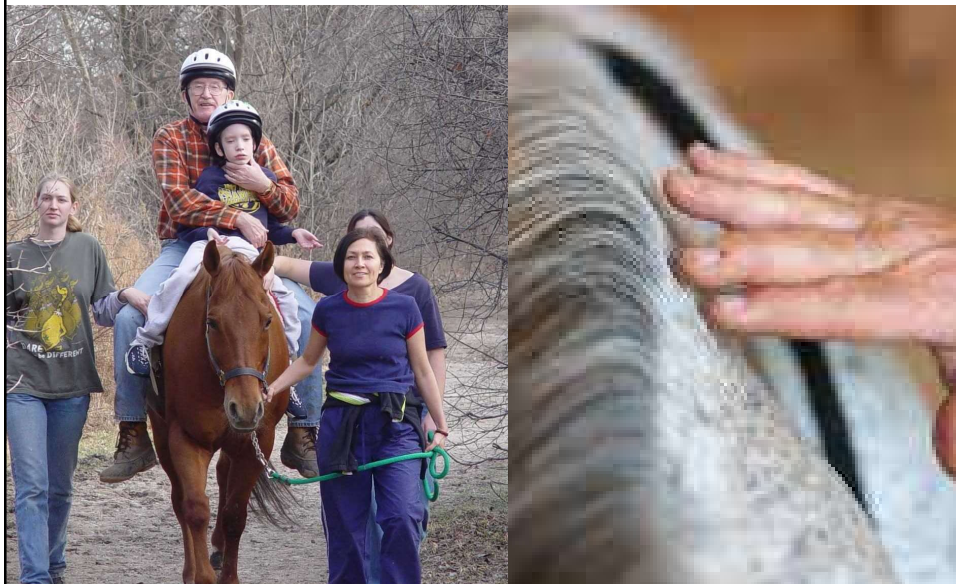
Arvestades, et tegu on loomaga...

Millist juhtimist, tuge vajab loom?

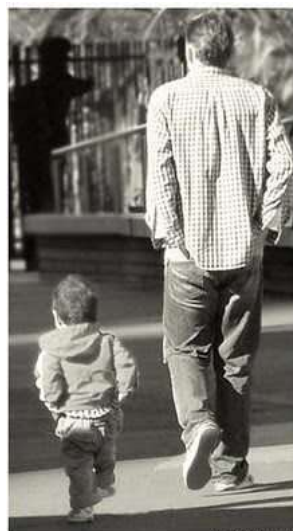

Mida vajavad kliendid? Terapeut? Loomajuht?

Õppimine
Käitumine
Suhtlemine

Mida veel silmas pidada?

Õppimine on...

*... vahetu kogemuse põhjal ideede vaheliste **seoste**
ehk assotsiatsioonide **loomine**;*

*... suhteliselt **püsiv muutus** käitumises või teadmises,
mis on teatud tegevuse või kogemuse tulemus;*

*... protsess, mille käigus **omandatakse** uusi
või täiendatakse juba olemasolevaid **teadmisi**.*

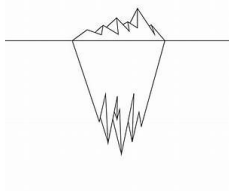

Suhtlemine:

- *Communicare* – lad. k. „jagama“, „midagi ühiseks muutma.“
- ... on kahe-suunaline protsess, mille käigus edastatakse informatsiooni, jagatakse verbaalseid ja mitteverbaalseid sõnumeid ning luuakse vastastikuselt tähendusi.

Käitumine hõlmab paljusid komponente, millega vaja arvestada, et mõista tervikpilti

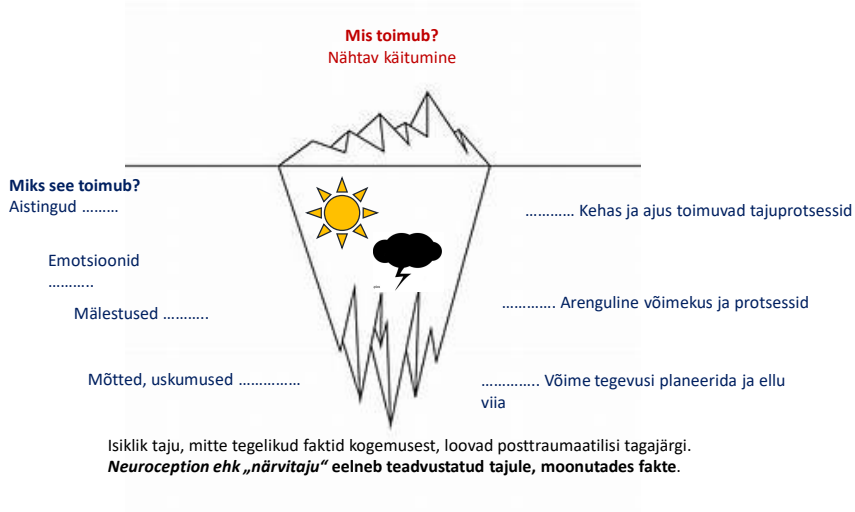
Käitumine
kui jäämäe tipp

VAAELEDAV JA MITTEVAAELEDAV KÄITUMINE

Delahooke, 2019. *Beyond Behaviors*.

ÕPPIMINE? KÄITUMINE? SUHTLEMINE?

JA STRESSIKÄITUMINE

Stress

Inimese reaktsioon ohule (nii reaalsele kui tajutud), mis käivitab ellujäämismehhanismi (NS).

Trauma

Sündmus(-ed)/vigastus(-ed) mida kogetakse häirivana ja millel on tugev mõju heaolule tervikuna: emotsionaalselt, kognitiivselt, füüsiliselt, vaimselt, sotsiaalselt.

Traumaatiline stress

Normaalne reaktsioon traumale. See aktiveerib NS ja võib viia välja akuutse stressireaktsiooni või PTSSni.

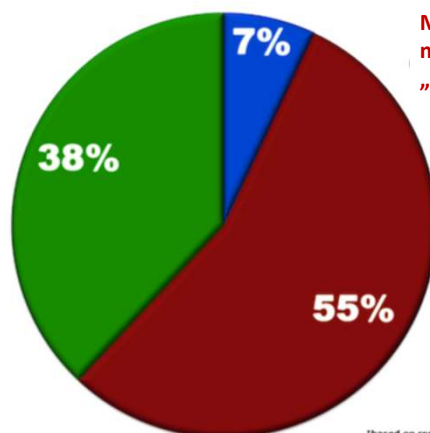
Stressi/traumat ei tekita mitte sündmused või olukorrad,
vaid see kuidas me nendele **emotsionaalselt reageerime**.
Just see omab tugevat mõju meie meelele, kehale ja vaimule.

Vastupidavus - võime valmistuda stressirohkeks väljakutseks,
sellest taastuda ning vajadusel sellega kohaneda.

**Kui asjad lähevad halvasti,
siis ära mine
nendega kaasa**

Sõnumi tajutav tähendus – meie suhtumine ja tunded

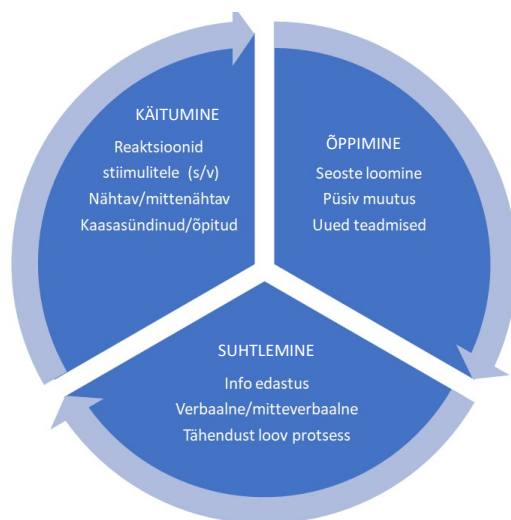

Mehrabiani kommunikatsiooni mudeli lihtsustatud versioon, „Silent messages“ 1981

- Sõnad – mida öeldakse
- Kehakeel, näoilmed
- Hääletoon – kuidas öeldakse

➡ ÕPPIMINE ➡
➡ KÄITUMINE ➡
➡ SUHTLEMINE ➡

*based on research conducted by Albert Mehrabian, Ph.D.

LOOMI KAASAVAD SEKKUMISED

Nüüd tuleb teada veel ka liigiomast:

- arengut ja õppimist
- käitumist, vajadusi
- kommunikatsiooni

KISKJA

SAAKLOOM

Millega selles töös vaja arvestada:

Miks?

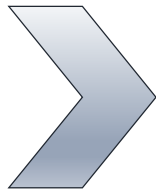
Mida?

Kuidas?

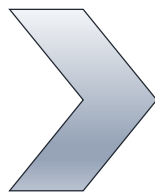
Kes?

Kus?

- Norm ja kõrvalekalle: kognitiivne, sotsiaalne, emotsionaalne, füüsiline areng
- Stressikäitumine ja selle mõju nii psüühikale kui füüsilisele, oskus seda adresseerida
Nii inimese kui looma osas!
- Konkreetse sihtrühma spetsiifika
- Minu enda pädevus ja enesejuhtimise võime

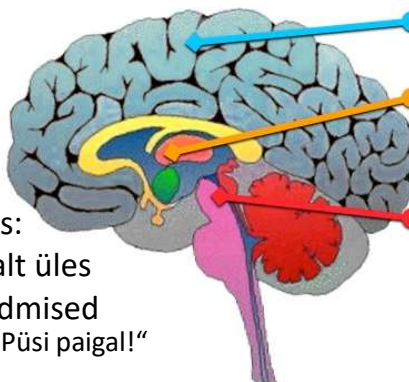

*Norm ja kõrvalekalle: kognitiivne,
sotsiaalne, emotsionaalne, füüsiline areng*

*Stressikäitumine ja selle mõju.
Oskus seda adresseerida.*

Neocortex:
Rational or Thinking Brain

Limbic Brain:
Emotional or Feeling Brain

Reptilian Brain:
Instinctual or Dinosaur Brain

Arenguline võimekus:
-Ülevalt alla *versus* alt üles
-Võimed *versus* nõudmised
-Rahutule lapsele: „Püsi paigal!“

Sekkumine on tihti nähtava käitumise põhine:
Mis toimub? Aga olulisem veel: Miks toimub?
Mida teha? Aga olulisem veel: Kuidas teha?

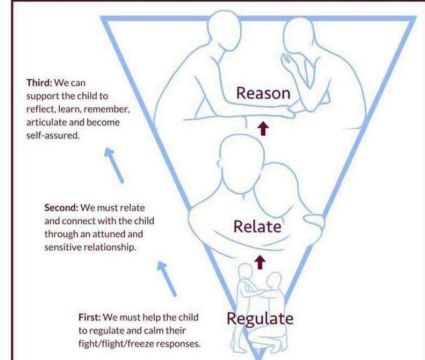
3.Selgita
Kui inimene on rahunenud ja tal on sinuga tekkinud usalduslik kontakt, on ta võimeline räägitavast paremini aru saama, keskenduma. Toeta inimest toimunu mõistmisel ja mõtestamisel, õppimisel, meenutamisel, enese väljendamisel ja enesekindluse kasvamisel.

2. Loo kontakt, suhestu
Häälestu inimesele, loo empaatiline suhe. Märka ja julgusta teda tundma oma tundeid, kuni ta tajub, et teda nähakse, kuulatakse ja mõistetakse.

1.Reguleeri
Aita inimesel rahuneda
- **turvatunde loomine on esmatähtis** -, et võitle/põgene/tardu reaktsioonid reguleeruks.

Kohene selgitustöö ei toimi kuna inimene ei suuda veel oma seisundit reguleerida ega kellegagi kontakti astuda.

The Three R's: Reaching The Learning Brain
Dr Bruce Perry, a pioneering neuroscientist in the field of trauma, has shown us that to help a vulnerable child to learn, think and reflect, we need to intervene in a simple sequence.

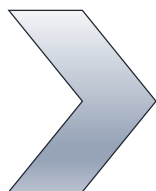

Third: We can support the child to reflect, learn, remember, articulate and become self-assured.

Second: We must relate and connect with the child through an attuned and sensitive relationship.

First: We must help the child to regulate and calm their fight/flight/freeze responses.

Heading straight for the 'reasoning' part of the brain with an expectation of learning, will not work so well if the child is dysregulated and disconnected from others.

Konkreetsse sihtrühma spetsiifika

ealine areng: lapsed, noored, täiskasvanud, vanurid

riski-noored (trauma)

psüühikahäire (trauma)

intellektipuue

füüsiline puue

erinevad diagnoosid, sündroomid

Arengutase, võimekus:
nii vaimne kui füüsiline

Kommunikatsioon:
enese väljendamine
ja info vastuvõtuvõime

Erivajadused: nt. ülitundlikkus,
kehv nägemine, kohmakus

Koostöövõime: kannatlikkus,
teistega arvestamine

Suhtumine:
uskumused, hoiakud

Motivatsioon –
väline, sisemine, puuduv

Hetkeseisund (ANS) –
kontaktivõime, avatus

Traumataust:
stressireaktsioonid,
päästikud

Eneseregulatsioonivõime:
nt võime paigal püsida,
oodata

Tugivõrgustik:
pere, sotsiaalsüsteem

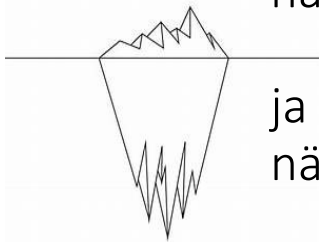
Lugu

Miks me seda teeme?

Mida me teeme? Taustsüsteem.

Tervikpilt
nähtavast

ja mitte
nähtavast

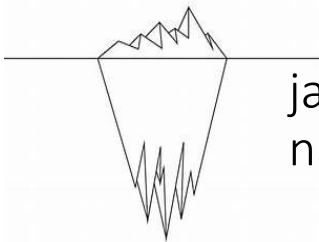
Toiming

Kuidas me seda teeme?

Kes me seda teeme? **Kus?**

Tervikpilt
nähtavast

ja mitte
nähtavast

Klient

Loom

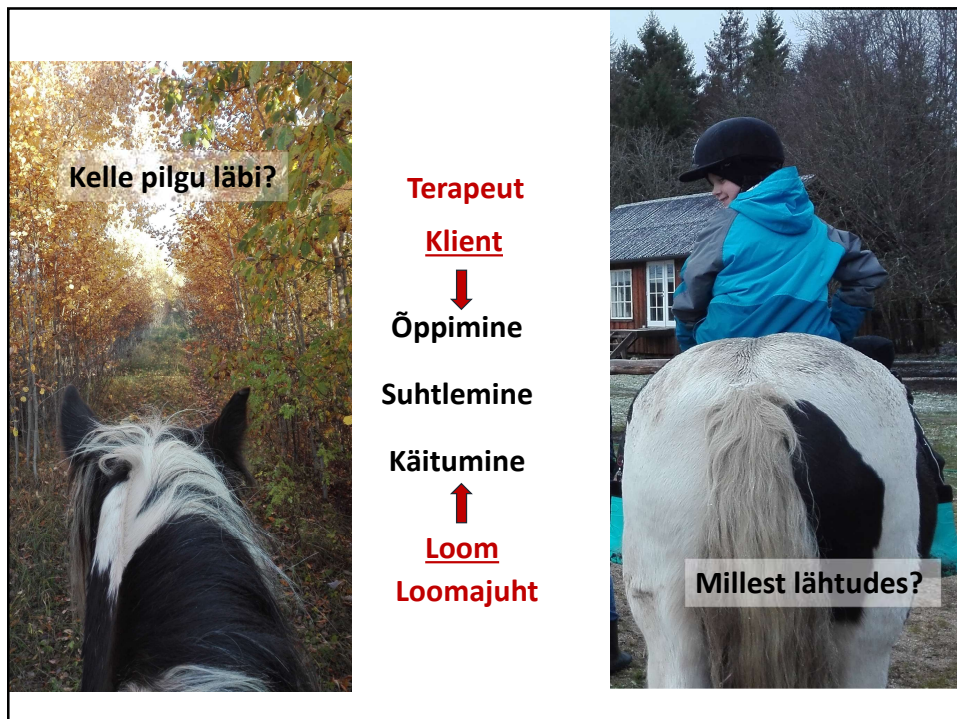
Loomajuht

Terapeut

Meie vaatenurk määrab palju. Paindlikkus.
 Inimene kui unikaalne tervik pidevas muutumises
 või fookus detailil
 (nt korrektne pliatsihoid, viisakas tervitamine)

Tervikpilt

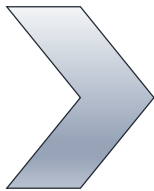
Detail

Kogemusõpe

Seisund on määrava tähtsusega
Mitteverbaalne suhtlemine esiplaanil
Vähem on rohkem
„Tegemiselt“ fookus „olemisele“
Eneseteadlikkus ja -juhtimine
„Tunnetatud taipamine“

Minu enda pädevus ja enesejuhtimise võime?

**Enesejuhtimise eelduseks on
piisav eneseteadlikkus:**

***“Asjadest, mida pole olemas,
on kõige raskem lahti saada.”***

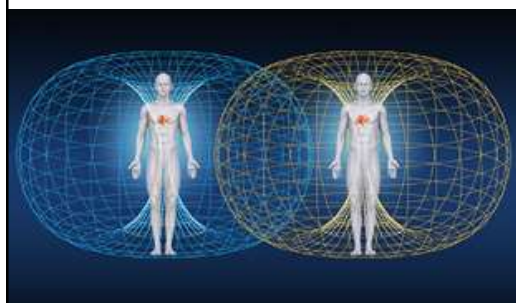
F.M. Alexander

Iga **mõtte** puhul, mida omakorda saadab
konkreetne **tunne**,
leiab aset ka muutus **lihastes**.

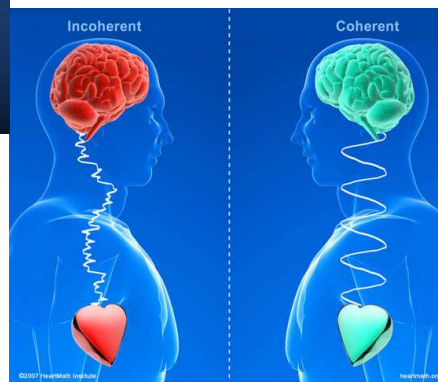
Tänu inimese bioloogilise pärandina saadud
primaarsetele lihasreaktsioonidele (-muustritele),
**salvestab kogu me keha meie emotsionaalse
mõtlemise.**

Mabel Todd

Kui süda ütleb üht, aga mõistus käsib midagi muud...

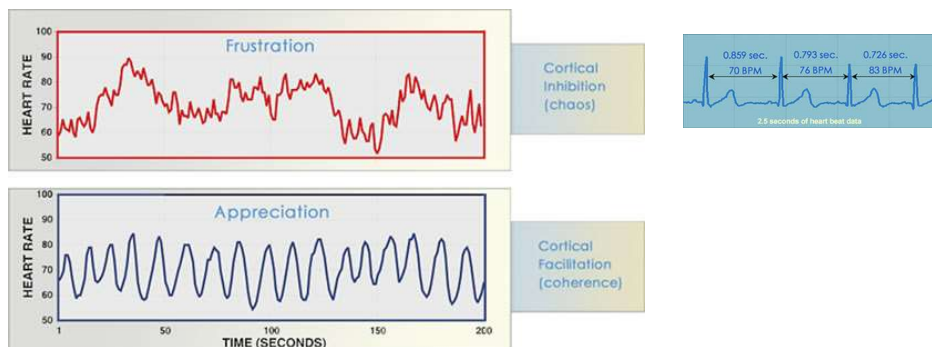
<https://www.heartmath.org/resources/infographic/mysteries-of-the-heart/>

TIME OUT asemel TIME IN

Psühhofüsioloogiline koherentsus

Südame rütmi variatiivsus HRV – Heart Rate Variability

Praktiline harjutus: *Quick Coherence Technique*

- **Vii fookus südamele.** Vajadusel aseta käsi südamele. Kui mõte uitama läheb, too fookus taas südame piirkonnale.
- **Kujutle, et hingad läbi südame.** Hinga rahulikult ja aeglaselt läbi südame sisse (loe 5-6ni) ja välja läbi südame (loe 5-6ni) kuni hingamine tundub rahulik ja ühtlane.
- **Meenuta mõnda helget hetke oma elus,** millega kaasneb positiivne tunne, koge seda taas. Kui ei meenu midagi, keskendu tänutundele või hoolimisele.

